

דף נה.

עין משפט א.

אה"ע סימן קיט פעיף ו

ד. מדינא יכול לגרש אשתו שלא מדעתה שנאמר "ושלחה" ודרשו אפי' בע"כ^ס, ואפי' אם אין לו לשלם כתובתה ונדוניא אינה יכולה לעכב^ע, ותקבל גיטה ואח"כ תתבע כתובתה דאין לה דברים על הכתובה רק אחרי הגט^פ.

הגה: ה. ר"ג מאור הגולה החרים שלא לגרש אשה בע"כ ואפי' אם רוצה לתת לה כתובתה^ז. אם לא שעברה על דת^ק.

הגה: ו. עבר וגירשה בזה"ז בע"כ ונישאת לאחר, אינו נקרא עבריין^ר.

ז. גירשה מדעתה ונמצא גט פסול ואינה רוצה לקבל גט שני, מגרשה בע"כ. וה"ה במקום מצוה רשאי לגרשה בע"כ כגון רעה בדעותיה^ש.

ס. ממשנה יבמות קי"ד ע"ב.

ע. מהרא"ש, והח"מ כתב שיתכן דהרא"ש מדבר במום גדול, שאם לא כן מודה הרא"ש להרשב"א דלא מהני אם אין לו לשלם הכתובה, והריב"ש בסי' צ"א כתב שתקבל גיטה ואח"כ תתבע כתובתה, ולדעת הרשב"א בסי' אלף רנ"ד יכולה לעכב עד שתקבל כתובתה אם לא בגירושין כשחייבת מדינא, כ"כ הב"ש.

פ. ומשמע מינה שהחוב של הכתובה הוא רק אחרי הגט ולפני הגט ישנו רק שיעבוד.

צ. עיין בב"ש ס"ק י"ב. ובב"ח כתב דאחר חדר"ג אם אינה רוצה לקבל גט מרצונה אינו מעלה לה מזונות, והח"מ כתב דאין דבריו ברורים ודעתו שצריך להעלות לה מזונות. ועיין בח"מ ובב"ש ריש סי' ע"ז מהרב מזרחי.

ק. הביאו הרמ"א, וצ"ע דהשו"ע השמיט חרם זה, ויתכן שסמך על מה שכתב בסי' א' סעיף י' שהחרם הוא על האלף החמישי בלבד, וא"כ אין נפקותא לדינא או שאנו לא קיבלנו חרם זה.

ר. ורע"א הביא ממהר"י מינץ דאם עבר וגירשה בע"כ הגט לאו כלום הוא, ע"ש. ומדברי הרמ"א משמע דהוי גירושין אפי' שהיו בעבירה, ועיין פ"ת ס"ק ז' בסופו וכדברי הנו"ב ודלא כמהר"ם מינץ. ועיין בנו"ב סי' ע"ה-ע"ד, פ"ב, באחד שגירש אשתו ע"י שליח בע"כ שהנו"ב כתב דהמעשה בטל שזה בעבירה, ואין שליח לדבר עבירה ופירוש אשלד"ע שלא חלה השליחות והמעשה בטל, והר"י מהמבורג חלק דאין שלד"ע כלל הוא שאין האיסור מתיחס אל המשלח אבל המעשה קיים, והפ"ת דעתו כהר"י דמגורשת ע"ש.

ש. והוא ממהר"ם פאדווה. וכתב הח"מ דהתיר שם לגרשה בע"כ אם יעלה בידו לכופה, ואם לא, נחייבו בשאר כסות ועונה, ומשמע שלא התיר לשאת אחרת, וע"כ אין להתיר לו אחרת אלא ע"פ ק' רבנים, ורק במקום שמצוה לגרשה או שהיא לאו בת גירושין, אבל בשבוי' אין להתיר לו לישא אחרת, ח"מ.

וה"ה אם נולדו בה מומין גדולים^ה, ואם אינה רוצה מתירים לו לישא אחרת עליה^א.

ח. קטנה מתגרשת אף שאין לה דעה גמורה, ואפי' כשאביה קיבל קידושיה, וה"ה חרשת שנתקדשה כשהיתה פיקחת ונתחרשה מקבלת גיטה. ושוטה שאינה יודעת לשמור עצמה אסרו חכמים לגרשה שלא ינהגו בה מנהג הפקר, אלא מניחה ונושא אחרת^ב, ומאכילה ומשקה משלה. ואין מחייבין אותו בשאר כסות ועונה ולא ברפואתה^ג. וי"א דחייב במזונותיה ורפואתה^ד. ושוטה שאינה יודעת לשמור גם את גיטה אינו יכול לגרשה דבר תורה. ולכו"ע חייב במזונותיה ורפואתה.

ט. ^{הגה:} עבר וגירש אשה שאינה יודעת לשמור עצמה מגורשת^ה. והוא שתהיה לפחות יודעת לשמור גיטה^ו, שאם לא כן אינה מגורשת דבר

ת. ועיין בסי' קי"ז.

א. ממהר"ם פאדווה, ומשמע לשיטתו דקיל לגרשה בע"כ מחרם שלא לשאת אשה על אשתו, והנו"ב בסי' א' חולק בזה מהטעם דחרם דב' נשים קבע להם רגמ"ה זמן, אבל החרם שלא לגרשה בע"כ לא קבע לו זמן ולכן חמיר טפי.

ב. והיינו בהפריש לה כתובתה, והוא מדין התלמוד, אבל אחרי חדר"ג חייב הוא בכל חיובי ממון, וה"ה אם אינה יודעת לשמור גיטה שמדין התלמוד חייב הוא בחיובי ממון ונסתחפה שדהו, ואפי' לרמב"ם, כ"כ הח"מ וכן הסכים רע"א.

ג. ומה שהשו"ע בסי' ע' פסק דחייב ברפואתה, שם איירי בבעל שאינו רוצה לתת כתובה כ"כ הח"מ, ועיין שם בב"ש מה שתירץ, והיום אחר חדר"ג או מכח המנהג או השבועה שלא לגרשה בע"כ חייב הוא בחיובי ממון, ודינה כאינה יכולה לשמור גם את גיטה. ועיין בח"מ.

ד. ב"י מהרשב"א הרמ"ה והראב"ד, וכתב הרמ"א דכן עיקר. וה"ה שחייב לדעה זו גם בפדיונה, והב"ח כתב שהיום אחרי חדר"ג נוהגים להתיר לו לישא אחרת ע"פ התר ק' רבנים, ובלבד שישליש הגט והכתובה ונחייב אותו בחיובי ממון, וכתב הח"מ דמה שחייב גם בכתובה וגם בחיובי ממון הוא משום חומר איסור חדר"ג, ומטעם שהכל עדיין נשאר ברשותו למעשה, עיין בח"מ.

ה. ומוציאה מביתו ואינו חייב ליטפל בה שו"ע.

ו. דכתיב "ונתן בידה" יצאה שאינה יודעת לשמור גיטה שאין לה יד, ושיעור יודעת לשמור גיטה לדעת רש"י בקטנה כשתגיע לעונת הפעוטות, ולדעת הר"ף אפי' לפני כן כשיודעת צרור וזורקתו חשיב יודעת לשמור גיטה, ובשוטה לדעת רבינו שמחה לא בעינן בה דעתא צילוטא וכמו בקטנה. ולדעת רבינו אפרים והראב"ה דגדולה שאין בה דעת גרע טפי מקטנה, ובעי דעת צילוטא, דקטנה אתיא לכלל דעת, ועיין בשו"ת מהרש"ל ובח"מ.

תורה. וי"א דבאינה יודעת לשמור עצמה אפי' בדיעבד אינה מגורשת ז'.

הגה: י. אם האשה עתים חלומה ועיתים שוטה וגירשה בעת חלימתה, שהיה נראה לו שתשאר כך ח, מגורשת ט'.

עין משפט ג. אה"ע סימן צ סעיף ג

ג. ז. נשא אשה י מחייבי לאוין, הואיל וקידושין תופסין בה יורשה אם מתה.

הגה: ח. אשה שהמירה דתה בעלה יורשה.

ג. ט. הנושא אשה ל קטנה אע"פ שאין קידושיה קידושין גמורים, בעלה יורשה.

ג. י. הפקח שנשא חרשת מ אפי' שנתפקחה אח"כ לא יורשה, אבל אם היא פיקחת והוא חרש י שאז מדעתה זיכתה לו, ירשנה.

עין משפט ד. חו"מ סימן שם סעיף א

א. א. כל הגזול חייב להחזיר הגזילה בעצמה שנאמר "והשיב את הגזילה אשר גזל" ואם אבדה או נשתנית משלם דמיה ב בין שהודה מעצמו

ז. ממהרי"ו. דחז"ל גזרו עליה משום גרירה, וכל שהבעל יודע שאסור ועבר וגירש יש להסתפק אי מקרי דיעבד, ועיין במהרי"ו סי' נ"ב ובח"מ מהו דיעבד.

ח. ומשמע דאם הוחזקה ג' פעמים שחזרת לשטותה לא מהני, שאין כאן שנראית לו שתשאר כך ח"מ.

ט. ומהרי"ו בתשובה בשם הרשב"א פסק דבעתים ועתים אפי' דיעבד אינה מגורשת, אפי' בנראה לו שתשאר כך, וכן כתב המהרש"ל ועיין בח"מ.

י. מתוספתא פ"ב ורמב"ם.

כ. ב"י בשם אבי העזרי.

ל. מגיטין נ"ה ע"א.

מ. היות ואין לה כתובה אין לה גם תנאי כתובה, ואיירי בלא נתייחד עמה אחרי שנתפקחה, כ"כ בח"מ.

נ. והראב"ד חלק על דין זה דלא זיכתה לו מה שלאחר מיתתה כיון שזה לא בידה, ואפשר דאף הרמב"ם מיירי בכתבו לה בי"ד כתובה, כ"כ הח"מ.

ס. ממכות ט"ז ע"א, בב"ק צ"ד ע"ב.

בין שבאו עליו עדים שגזל.

א. ב. אפי' גזל קורה ובנאה בבנין גדול הואיל ולא נשתנית, מדין תורה הוא שיהרוס הבנין ויחזיר הקורה ^ע לבעלים, אבל חכמים תיקנו מפני תקנת השבים שיהיה נותן דמיה ולא יפסיד הבנין.

א. ג. אפי' גזל קורה ועשאה בסוכה בחג ^פ ובא בעל הקורה ותבעה בחג נותן לו רק דמיה, אבל אחר החג הואיל ולא נשתנית ולא בנאה בטיט ^ע מחזיר את הקורה בעצמה.

הגה: גזל קרקע ובנה עליה בניינים גדולים צריך לסתור הכל ולהחזיר הקרקע לבעליה דלא עשו תקנת השבים בקרקע ^ק.

עין משפט ו. אה"ע סימן קלו סעיף ה

ה. ד. נתנו לה בתורת שטר חוב אינה מגורשת, אא"כ יאמר לה אח"כ הרי זה גיטך, או הודיע לעדים שנותן לה גיטה והיא תדע ממנו או מהעדים שיאמרו לה שזה גיטה שנתן לה בעלה ^ר.

עין משפט ט. חו"מ סימן שנג סעיף ב

ב. ב. נתיאשו הבעלים מהגניבה אין הגנב קונה אותה בזה ^ש וצריך

- ע. ממשנה פ"ה דגיטין נ"ה ע"א ושם בב"ק צ"ה.
- פ. מימרא דרבינא בסוכה ל"א ע"א. ואף דסוכה בנין עראי הוא, מ"מ המצוה קובעה כל הז' ימי החג לעשותה כבנין קבוע. סמ"ע ס"ק ד'.
- צ. כתב ה"ה מפ"א מגזילה הלכה ה' לפי שאם בנאה בטיט אינו מחזיר אלא דמים שהרי הוא כגזל קורה ובנאה בבנין.
- ק. מרי"ו נתיב ל"א ח"ו, והטעם, כיון שהוא דבר קבוע ועומד היה לו לדעת דשל נגזל הוא ולא היה לו לבנותו, כצ"ל בדברי הסמ"ע ס"ק ה' ולא כמו שסיים במקום לבנותו "לקנותו", וכך הגיה בנתיבות ע"ש.
- ר. ועיין במש"כ הסמ"ע בסי' שס"ו ס"ק ב'.
- ר. גיטין ע"ח ותוס' בפ' המגרש שם.
- ש. רמב"ם פ"ב מגזילה הלכה א' וכן פסק הרי"ף כדעת ר"י ורב נחמן שם בב"ק ס"ח ע"א, דבין לפני יאוש בין לאחר יאוש אינו קונה.

להחזירה^ה, אבל אם יש עם היאוש גם שינוי השם אפי' החוזר
לברייתו י"א דקונה^א, ואינו צריך להחזיר אלא דמיה.

חור"מ סימן שכא סעיף א

א.ב. א. יאוש בלבד לא קונה^ב. אבל יאוש עם שינוי השם גרוע^ג שחוזר
לברייתו, י"א דקונה ואינו צריך להחזיר אלא דמים בלבד.

דף נה:

עין משפט ו. אה"ע סימן צ סעיף יז

ז. לו. מכר הבעל את נכסיו^ד וכתבה האשה ללוקח דין ודברים אין לי ביני
לבינך, לאו כלום הוא, דעשתה זאת משום שלא יהיה לה קטטה
עם בעלה^ה, ואפי' כתבה לו שלא תוכל לטעון נחת רוח עשיתי לבעלי
אינו כלום.

ז. לז. אם האשה כתבה תחילה שאין לה שיעבוד על מקום זה, ואח"כ
מכרו הבעל, אינה טורפתו, וכן אם מכר הבעל לאחר ולא רצתה
לכתוב לו דין ודברים ומכר לאחר וכתבה לו דין ודברים אין לי ביני
לבינך, אינה יכולה לטרוף שוב, ואפי' שבעלה מכר לשני שדה אחרת.

ז. לח. וכן אם^ו קיבלה האשה בפירוש אחריות עליה שאם יטרוף בע"ח
של בעלה היא תשלם ללוקח, אינה טוענת נחת רוח.

ת. ולענין אם קידש בה אשה עיין באבהע"ז בריש סי' כ"ח שצריכה גט מספק דשמה קונה
מדרבנן. סמ"ע ס"ק ג'.

א. טור וכ"כ הרא"ש בב"ק שם סי' ב' מדברי התוס' שם סי' ע"ב ד"ה מי איכא.

ב. כר"י ורב נחמן בדף ס"ח ע"ב בב"ק, וכתב הטור דמ"מ אם קידש בו אשה צריכה גט.
סמ"ע ס"ק א'. ועיין בסי' שנ"ג סעיף ב'.

ג. פי' אפי' אם הוא גרוע. סמ"ע ס"ק ב', ונתבאר בסי' שנ"ג.

ד. רמב"ם מכתובות ל"ה ע"ב.

ה. מגיטין נ"ה ע"א.

ו. כשמואל בגיטין נ"ח ע"ב.

הגה: לט. אשה שסילקה כוחה מנכסי בעלה^ז קודם שקנאן, יכול למוכרן ואין טענה של נ"ר.

הגה: מ. י"א דאם האשה קיבלה המעות במכירה^ח אינה יכולה לטעון נחת רוח עשיתי לבעלי.

אה"ע סימן ק פעיף ג

ג. יא. אם^ט ישנה קרקע לא משועבדת גובה ממנה כתובתה, ואם לאו טורפת אפי' ממה שמכר או נתן במתנה, בין בהיותו שכ"מ בין בבריא, ואפי' נתרצית למכירה שמכר אינו מועיל, אלא אם כן קנו ממנה^י בשעת המכירה על רצונה.

ג. יב. מכר הבעל קרקע בחייה ולא נתרצתה, ואח"כ מכר קרקע אחרת או אותו קרקע לאחר ונתרצית וחתמה, אינה גובה מהאחרון, אבל מהראשון^כ י"א דגובה וי"א שאינה גובה.

עין משפט ז.ז. חו"מ סימן רלו פעיף א

א. גוי המציק לישראל ומבקשים להורגו עד שיפדה עצמו בשדהו או בביתו ויתן אותם למציק. כשירצה המציק למכור אותה קרקע אם יש ביד הבעלים לקחת אותה הם קודמים לכל אדם^ל ואם אין בידם ליקח

ז. ממדכי, ואפי' אם זה דבר שלא בא לעולם מ"מ סילוק מועיל, ח"מ.

ח. דהוי כתליוהו וזבין אבל אם בחינם נתן הוי כתליוהו ויהיב ואינו כלום, ח"מ.

ט. גיטין מ"ח ע"ב ונ"ה ע"ב.

י. ואינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, כ"כ הח"מ.

כ. הדיעה הראשונה היא של התוס' בכתובות צ"ה ע"א ד"ה התם. והדיעה השניה היא של רש"י ורמב"ן שם ורמב"ם. ומכיון שהראשון מוחזק המוציא מחבירו עליו הראייה, כך פסק השו"ע בחו"מ סי' ק"ח, ועיין ח"מ ס"ק כ"ה, ואינו יכול הראשון לומר לה הנחתי לך מקום לגבות אצל השני שקנה אחרי, דשאני אשה מבע"ח שלא ניתנה כתובה להגבות מחיים, ולא שייך בה למימר אנת דאפסידת אנפשיך, כ"כ הח"מ בשם התוס' מר"ח ור"ת. ל. במשנה אחרונה ובבב"א גיטין נ"ה ע"ב. וכשמואל וכרב אשי אליבה דשמואל ומשמע דיד הבעלים על העליונה רצו רביע קרקע רצו שליש מעות. וכ"כ הרמב"ם בפ"י מגזילה הלכה ג'. סמ"ע ס"ק ג'.

אותה מיד המציק, או שכבר היתה הקרקע ביד המציק י"ב חודש^מ, כל הקודם ולקחה מהמציק זכה, ובלבד שיתן לבעלים הראשונים רביע קרקע או שליש שוויה במעות כיון שהמציק מוכר בזול^נ, הואיל והקרקע אינה שלו, וזה הרביע הוא של הבעלים. וע"כ אם לקחה הלוקח מהמציק בשלושים נותן לבעלים עשרה או נותן להם רביע הקרקע ואח"כ יקנה הכל מיד הבעלים ואם אינו עושה כך הרי הרביע גזל בידו.

הגה: הבעלים טוענים שהיה בידם ליקח אותה בחזרה במעות מיד המציק^ס והלוקחות מכחישים אותו, על הבעלים להביא הראיה דקרקע בחזקת לקוחות היום עומדת, אם לא שלקחה האנס מיד הבעלים בחזקה שאז י"א שביד בעלים עומדת והלוקח עליו להביא הראיה שלא היה ביד הלוקח לקחתה.

הגה: ישראל שדחק בחבירו לתפוס בקרקעו וגזים להורגו עד שהוצרך ליתן לו הקרקע כיון שאין ישראל שופכי דמים ורק מגזמים ולא מבצעים הרי כמי שלא היה בידן להורגו^ע.

מ. ואם מכרה המציק תוך י"ב חודש יכולים הבעלים לסלקו כל זמן שיש להם דמים אפי' אחר כמה שנים. סמ"ע ס"ק א'. אבל בביאורים כתב דהעיקר דאם שהה י"ב חודש או ביד המציק או ביד הלוקח שוב אינו יכול לסלקו דכיון שלא תבעו גמר והקנה.
נ. גם אם מכרה בשוויה או ביוקר, לא חילקו חז"ל בתקנתם שם. בסמ"ע ס"ק ג'.
ס. שקנהו הלוקח תוך י"ב חודש, והבעלים באו אחר י"ב חודש וטוענים שכבר רצו ליתן לו המעות תוך י"ב חודש והלוקח טוען שכבר עבר י"ב חודש ולא סילקו זכה ושלא היה לו מעות תוך י"ב חודש בזה כתב הרמ"א שהבעלים צריכים לברר. נתיבות ס"ק ב' בחידושים.
ע. וקשה מסי' ר"ה סעיף י"ב דיסורין חמורין ממיתה, ושביה קשה מכולם, מב"ב ח' ע"ב, ותירץ בביאורים דגם מציק גוי מעיקרא היה צריך להיות שהלוקח ממנו לא קנה ורק תקנה עשו חז"ל שקנה הלוקח ונותן רביע לבעלים כדי להוציאה מיד הגוי, ותקנה זו לא עשו בישראל ע"ש.